

# ERDÉLYI GAZDA

## AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET

Megjelenik minden pénteken egy iven és az egyleti tagoknak ingyen küldetik meg.

Nem tagok egész évre 2 frittal fizethetnek elő, féléves előfizetés el nem fogadtatik.

HIVATALOS

### KÖZLÖNYE.

Pénz- és értékküldemények az

ERDÉLYI GAZDA KIADÓ-HIVATALÁHOZ,  
a lap szellemi részét illető közlemények az  
ERDÉLYI GAZDA SZERKESZTŐSÉGÉHEZ  
czimzandók.

A hirdetési díjazabályzatot lásd az utolsó lapon

Szerkesztő bizottság: elnök **Paget János**; **Berde Áron**, **Szabó Sámuel**, **Szentgyörgyi József**, **Vörös Sándor**,  
felelős szerkesztő: **Gamauf Vilmos**.

**Tartalom:** Előfizetési felhívás. — Szükség van-e a gazdasági egyletekre? L. Z. — Mire tekintünk a vetés-forgás megállapításánál, x. — Oláhország juhtenyésztése. **E b n e r S á n d o r**. — Földmívelési ministerünk körirata. — Az erdélyi törvényhozás és közigazgatás erdőügyi intézkedéseinek rövid története, **J a k a b E l o k**. — Az 1878-ik évi aratás. — Személyi hírek. — Piaczi árak. — Hirdetések.

### Előfizetési felhívás

az „Erdélyi Gazda“ 1879-iki évfolyamára.

Az „Erdélyi Gazda“ ára egész évre csak 2 forint; féléves előfizetéseket nem fogadunk el.

Lapunk terjesztése érdekében fáradozó szíves gyűjtőknek, 10 egyszerre beküldött előfizető után, egy tiszteletpéldánnyal szolgálunk.

**Olcsó hirdetési rovatunkat** — melynek árai 1879 januárhó 1-étől tetemesen le lettek szállítva — ajánljuk az eladók és vevők szíves figyelmébe.

### A szerkesztőség.

### Szükség van-e a gazdasági egyletekre?

Ha a malomkerék serényen forog, a pergő kövek bűgnek és a garat zakatol: ez a molnárt legedesebb álmába ringatja; de mihelyest malma megáll, rögtön felébred felriad. . .

Ha e jelenséget mezőgazdasági üzletünkre vonatkoztatjuk, csakhamar be fogjuk látni, hogy igen sok gazda van a molnár helyzetéhez hasonló állapotban. Mert míg az üzlet künt és bent, mezőn és istállón vigan, a gazda megelégedésére folyik, addig, a mi előfordult, tán figyelembe sem veszi, — de ha a szerkezet megakad, ha elemi csapás, vagy rossz termés a bevételt csökkenti, ha a munkás- vagy tenyészállat megbetegszik vagy ha emelkedő napszámber mellett és daczára a mezői termékek ára tetemesen lejjebb száll; — akkor itt is az történik, mi a molnárnál — a gazda felébred, a viszonyok változtával

felriad, de magán segíteni csak ritkán, vagy épen nem képes! Hiszen azelőtt minden erőfeszítés, minden fejtörés nélkül lehetett és jól megélni, — mennyire nehezére esik tehát most a régi járt csapásból kiközkenni s az új rendszer kényszere által kijelölt ösvényt felkeresni! Valjon nem épen ennek lehet-e tulajdonítani, hogy most másként van, mint azelőtt? Valjon nem kell-e most a culturelles jelenségek egész raja ellen küzdeni, melyeket a régi jó világ hirből is alig ismert? Majd aszály apasztja a jó termésbe helyezett reményünket; majd pusztító felhőszakadás seprí el a termékeny talajt, majd szőlőnk gyökerét rontja meg a veszedelmes tetű; majd a burgonyát emésztő rovarral folytatunk kétségbeesett harcot — egy szóval mindenütt és mindenkoron a gazda az, ki leginkább van sújtva.

Igaz, — üzletünk kereke még nem állott meg egészen, de legfőbb ideje annak, hogy mi is itt Erdélyben felébredjünk felriadjunk, hogy, teljes eréllyel, szorgalommal és szakértelemmel készüljünk el a létérti harcra, mely bármily békés legyen, mégis elengedhetlenül kívánja mindazon eszköznek igénybevételét, mellyel győzni lehet és — jövőnk biztosítása érdekében — győznünk is kell!

Minden működésünk, minden törekvésünk közepette jusson eszünkbe, hogy nekünk jutott azon tiszteletre méltó feladat a magunk és embertársaink részére a legfontosabb, a legnélkülözhetlenebb anyagot: a tápot előállítani! Megfeleltünk-e mindig e kötelességünknek úgy, a mint illott? Azt hiszem, sokan közülünk be kell, hogy vallják, miszerint bizony jóval többet tehetek volna, ha —

Ez a „ha“ mindig mentségre mutat — hiszen uram istenem, ki ne tudna mentegődzni? de a földológ az, hogy javítsunk a dolgon; ez pedig, reméljük, mindenkinek módjában áll.

A föld fel van mentve terheitől és szolgálmaiktól, a gazdát mi sem korlátozza munkájában és ha volna még akadály, annak mellözésére, elhárítására vállve-

tett erővel kell egyesülni! Hogy a szabad talajt derekasan értékesíthessük, körül kell tekintenünk, gondosan meg kell figyelniünk: mely termény jár piacainkon legmagasabb árban, hogy azt, ha csak lehet, mi is termesszük. Régi gazdasági rendszerünk, valamint a másik, az új, az idegen is komoly megfontolásunknak lesz tárgya, hogy magunkkal számoltatva, talán ezt elhagyhassuk, amazzt elfogadhassuk. A gazdának meg kell ismernie az „idegenek“ módját, el kell hagynia saját házának szűk falait, hogy szemet a vizsgálathoz szoktassa és a mit maga nem tudhat, vagy meg nem láthat: azt meg kell kérdeznie, vagy el kell olvasnia! Nincs annál igazabb szó, mint a mely azt mondja hogy a jó tanács sokszor egy csomó pénznél is többet ér — és valjon hol juthatna a gazda könnyebben, czélszerűbben és olcsóbban a jó tanácshoz, mint a jól szervezett gazdasági egyesület kebelében, a mely községben pedig még ilyen nem létezik — és fájdalom nálunk csakugyan nincs — ott egyértelmű, jó akaratú férfiak az erdélyi gazdasági egyesület által Kodolányi Antal derék tagtársunk munkálata nyomán megállapított és a törvényhatóságoknak kiosztás végett megküldött „alapszabály“ mintájára azt minden nehézség nélkül életbe hívhatják.\*) Vezérférjakban alig lesz hiány — hiszen annyi derék gazdatársunk működik országszerte, ki ereje és tehetségéhez képest tanácsolni és segíteni szives örömet kész leendő! Az ilyen községi gazdasági egyesület van azután első sorban hivatva arra, hogy az egyesület szükség szerint szóval és tettel is gyámolítsa; itt van helye annak, hogy minden mozzanat, mely a mezőgazdaság, állattenyésztés, szőlészet, kertészet és erdőkezelés terén előfordul, közös megbeszélésnek, együttes megfontolásnak képezze tárgyat, mert az egyesületi működés különben is csak akkor lesz üdvös, ha ott szaktársainkkal minél sürűbben eszmét cserélünk, ha mindenki, ki valamit látott, hallott vagy olvasott, bátran szót emel és azt elmondja! Avagy mit használ különben valakinek egyesületi tagsága, ha — mint mostani társulatainknál történni szokott — évenként legfeljebb azon egy gyűlésre: a közgyűlésre látogat el, melyen szakügyekről alig van szó s hol többnyire csak az adminisztratív dolgok elősorolásával telik el az idő? És valjon ki az oka, hogy egyesületeink, — a mennyiben léteznek is — nem fejtik ki azon üdvös élettevékenységet, melynek ezernyi ezer csirája szunnyadoz országszerte? Sem Péter, sem Pál — mert mindnyájan bűnösök vagyunk, mert nem gondolkozunk, nem szoktattuk magunkat ahhoz, hogy saját háztájunk fogyatkozásait és bajait éles szemmel megfigyeljük, észreveggyük és — másokkal közöljük. Nem látjuk-e majd mindenütt a trágya okszerűtlen kezelését és pazarlását? Nem látunk-e majd minden vetés alkalmával rosszul szántott földön szükségtelen és felesleges, sőt nem ritkán rossz minőségű magvat? Az állattenyésztés és gyógyászatban valjon nem az előítélet és babona játszik-e még ma is sok helyt főszerepet?

\*) Az alapszabály mintát erdélyi gazdasági egyesületünk titkári hivatala kívánatra bárkinek szivesen és díjtalanul megküldi.

A becsületes és őszinte embernek bizony be kell vallania, hogy nálunk még sok, nagyon sok baj van, — de ki ezt belátta, már megtette első lépését a javulás felé! És azért újból és a legmelegebben ajánljuk: alakítsatok életképes községi gazdasági egyesületeket; hallgassatok meg mindent, vizsgáljatok meg mindent és tartsátok meg a legjobbat; — de semmi esetre se felejtsetek el azt, hogy a gazda, mint a jó pap, holtig tanul és hogy épen azért, a legrégebb, a legmiveltebb gazda is az ilyen egyesület körében még mindig nagyon sokat okulhat!

Valjon erdélyi hazarészünknek, mely községében fog alakulni az első gazdasági egyesület?

L. Z.

### Mire tekintünk a vetésforgás megállapításánál.

Minden vetésforgás megállapításánál tekintetbe veendő, hogy a növények fejlődésére különböző tápanyagok szükségese, csak hogy nem minden növény kívánja ugyanazon tápanyagokat vagy legalább nem egyenlő mérvben. Így p. o. a burgonya sok káliút, a dohány és lóhere meszet, a kalászos növények nagyobb mennyiségű vilsavat igényelnek. Egyes növények tehát bizonyos tápanyagokból többet vesznek fel, míg a fejlődésükre kevésbé vagy kisebb mennyiségben szükségelt tápanyagokat az utánuk következő növény számára a talajban visszahagyják.

Mint hogy a növények a tápanyagokat a föld különböző rétegeiből gyökereik segítségével veszik fel, a talaj-termőerejének lehető kihasználása is, növényeink helyes megválasztásától függ. Egyes növényeknek gyökerei ugyanis mélyen hatolnak a talajba, mások pedig inkább csak a talaj felső rétegében terjednek el és inkább csak azt veszik igénybe. Az előbbieket a talajban több és igen értékes televényképző anyagokat hagynak hátra és mélyen ható gyökereik elkorhadása folytán az al-talajt porhanyítják és a levögőnek behatását az altalajba elősegítik. Részint az említett oknál fogva, részint azért, mert a televény felbomlásával szénsav fejlődik; a talajban levő ásványok feloldatnak és a növények által felhasználtak. Így tudjuk, hogy lóhere vagy hüvelyesek után, — ha állásuk jó volt — az ezeket követő növények különösen jól sikerülnek.

Az egyes növények gyökérzetük bujasága és elágazása szerint több vagy kevesebb tápanyagot kívánnak. Elágazott gyökérzetű biró növények a talajban elszórt gyér tápanyagokat inkább képesek felkeresni, felvenni és fejlődésükre felhasználni, mint a gyér gyökérzetű növények. Így p. o. sok trágyát kíván a repeze, nem azért, mintha a talajban lévő trágyát mind felvenni képes volna, hanem azért, mert gyér gyökérzete kénytelen az egész növény fejlődésére szükséges sok tápanyagot közvetlenül azon kis térről felvenni, a melyet elfoglal. Mint hogy tehát a repeze csak azon térnek trágyáját veszi fel, melyet gyökérzetének végszálaival érint, azért a repeze után még igen sok trágya marad felhasználatlanul a talajban úgy, hogy repeze után a növényeknek legtöbbje, de különösen a buza és rozs igen jól sikerül.

A vetésforgás megállapításánál tekintetbe veendő továbbá azon befolyás is, melyet a növényi maradványok vagy televény a laza talajok kötöttségére és a kötött talajok lazítására gyakorolnak. Ezen okból lazább talajok, a melyekben a televény hamar felbomlik, gyakrabban, de gyengébben trágyázandók és oly növényekkel lesznek bevetendők, a melyek sok növényi részt hagynak hátra és kevés televényt igényelnek; ilyenek p. o. a levéldus növények. Laza talajon a vetésforgásba bevetendők az élőlakó növények, mint a baltaczim, luczerna, lóhere, mert ezek a feltalajnak némi kötöttséget kölcsönöznek, lehullott részeikkel pedig a televényt szaporítják. Ily körülmények közt a bevetendő területnek csak egy kis része jut a kapásnövényeknek, kivéve, ha oly kapásnövényeket termelünk, a melyek a talajt nagyon beárnyékolják.

Kötött talajban a televény felbomlására és a talaj javítására a természet munkálkodása egymagára nem elégséges, ezt mesterségesen kell, hogy a gazda elősegítse, ennél fogva a kötött talajt erősebben és nem érett trágyával kell trágyázni és gyakrabban és mélyebben porhanyítani. Kapás és más a talajt porhanyító növények, különösen kötött talajra való, a két kalászos növény közé helyezendők, mi által a talajt az elgyomosodástól is meglehetően óvni. Laza talajban a lóhere gyorsabban, kötött talajban ellenben, melyben a televény és a növényi tápanyagok tovább tartanak vissza, későbbben is következhetik.

Noha a vetésforgásba csak oly növények volnának felvetendők, a melyek azon vidéken legbiztosabban sikerülnek, még is létezhetnek oly körülmények is (p. o. sok vagy kevés munkász vagy némely növényeknek magas ára) melyek más kevesebb hozamot adó növények termesztésére utalnak. Így p. o. ha a cukorrépának igen magas az ára, az még répatermelésre kevésbé alkalmas talajon is termelhető, holott kézi munkás hiányában annak termesztése a legjobb talajban sem volna tanácsos. Így kézi erő hiányában és az állati termékek magas ára mellett kalászos növények termesztésére alkalmas gazdaságban is takarmánynövények termelése lehet indokolva stb.

A vetésforgás megállapításánál tekintetbe jön a trágyaanyag is: lehet-e trágyát vagy takarmányokat venni? vagy képesek vagyunk-e gazdaságunk megkívántató trágyájához a szükséges takarmányt retjeinkről előállítani?

A mely gazdaság bő trágyakészlettel bír, vetésforgásba oly növényeket is bevehet, a melyek sikeres termesztésükhöz gazdag talajt igényelnek (például kereskedelmi növényeket) feltéve, hogy ezen növényeknél a termelésökhöz megkívántató egyéb feltételek sem hiányoznak.

Kevés trágyakészlet mellett oly növények veendőek fel a vetésforgásba, melyek a talajt mintegy gazdagítják, azaz: tápanyagukat főleg a levegőből veszik és hátrahagyott részeikkel a talajt javítják.

Ügyelnünk kell arra is, hogy vonó és kézi erőnk egész éven át lehetőleg egyformán legyen elfoglalva, nehogy az évről valamely szakában munkanélkül, máskor pedig túlterhelve legyünk. Így pl. tulnyomó gabonatermelésnél vetés és aratás-kor igen sok erőre van szükségük, mely körülmény néha, különösen kedvezőtlen időjárás alkalmával zavarba hozhatja a

gazdát. Tulnyomó kapás vagy kereskedelmi növények termelésénél ugyan attól tarthatunk és mindkét esetben — az említett időszakot kivéve — alig volna alkalmunk erőnket megfelelően kihasználni.

Befolyással van a vetésforgás megállapítására a talajnak egyenlő vagy egyenlőtlen volta is, valamint a gazdaság kiterjedése, fekvése és a szántóföldeknek a majortoli távolságuk. Ha sekély talajon a vetésforgásba lóhere vennék be, bizonyosan jó hozamra nem számíthatnánk, vagy ha a majortól távol fekvő földeken oly terményeket akarunk termelni, melyek tenyészidejük alatt sok megmunkálást igényelnek, a művelési költséget a sok ide és tova járás tetemesen emelné és drágítaná. Hasonló esetben a birtokon többféle vetésforgás szükséges.

Megjegyzendő még, hogy a vetésforgásba felvett növényeknek a trágyázás által oly tápanyagokat kell, hogy nyújtsunk, minők azoknak fejlődésére szükségesek. Tudhatjuk ugyan azt, hogy egy közepes buza vagy törökbuza termésben mennyi ásványi anyag foglaltatik, de ezen hozam előállítására a benne foglalt ásványi anyagok mennyisége koránt sem elégséges, mert a földre hordott trágyának nem minden része jön a növény gyökereivel érintkezésbe és így a növények által felvehető: egyrésze a trágyának oldatlan maradt, egy része pedig az altalajba szivárog le. Ezen körülmények a szerves tápanyagoknál még nagyobb mérvben fordulnak elő, leginkább pedig a légeny vegyületeknél és a televéynél, melyeknek egy része leszivárog, más része pedig epárolog.

A növényi tápanyagoknak úgy kihasználására, mint apadására nagy befolyással van az időjárás és a talajnak minősége; azért felette nehéz egész határozottsággal megállapítani akarni: mennyi trágyát igényel egy hold buza vetés? miuthogy a talajban szunnyadozó növénytápanyagok készletéről bizonyos tudomásunk nincsen és azt időről-időre meghatározni akarni szinte nagy bajjal jár. Ehhez járul még ama körülmény, hogy a különböző trágyaanyagokban és különösen az álló trágyában, a növényi tápanyagok aránya változik — és így az ökszerű tapasztalat által indokolt eljárást kell előlegesen követnünk és a trágyamennyiségét az eredmény és észleleteink szerint szabályozni.

X

### Oláhország juhtenyésztése.

Kevés országot ismerünk, mely az állattenyésztésre oly kedvező körülményeket mutatna, mint Románia. Az Erdélyen túli hegységek általában palaköpzödmények és nem tulságos meredek, domboru és széles kiterjedésű hegyhátaik buja és izletes füvel vannak benöve.

A Lotru-völgynek hegyvonalán, mely Erdélyt Kis-Oláhországtól választja el, kevés sziklára akadunk és így a magasabb legelő terület nemcsak juh és lóra, hanem szarvasmarhatenyésztésre is alkalmas.

E könnyen megléphető magaslatokra azonban szarvasmarha ritkán vagy nem is hajtatik. A marhatenyésztők különben nem is szorulnak nyájaikkal a magasabb hegyekre; a völgyek és lapályok elégséges és bő legelőt nyújtanak marhájuknak. A bérbe adott havasokra részint Oláhországból, részint Erdélyből több százezer juh és kecske hajtatik.

A pásztor vagy kuban májusban kezdi nyáját felfelé terelni és az idő viszontagságaihoz képest a tavaszt júniusban éri el. Ha útközben nem talál elegendő legelőre, vagy ha lelepi a hó, nem esik kétségbe, hanem a fejszéhez folyamodik, bükk, jávor, körösfákat dönt és azok gyenge galyaival táplálja türelmes juhait.

Megis látszik az időn az ilyen gazdálkodás, a déli oldalak kopaszodnak és a levágott bámulatot nagyságu fák, mint nem értékesíthetők elkorhadnak és anyagukkal az erdőtalajt gazdagítják.

Az egyes nyájak, kor és nem szerint elkülönítve 1000—2000 darabból állanak, külön őriztetnek a bárányok, toklyók, ürök és kosok, természetesen a fejős juhok is külön csapatot képeznek. A bárányok a legjobb legelőn járnak, de mindnyájan állandóan szabad ég alatt tartózkodnak.

A fejősjuhok reggel és este karámba tereltetnek, hol a juhászok — nem a legtisztább csetárba — elég ügyesen és gyorsan hátulról fejik meg.

Egyszerű deszkabodé szolgál helyiségül a tej feldolgozására; ugyanott száríttatnak a különféle bőrök is, — képzelhető már most, mily büz és tisztátalanság uralkodik e bodében. Általában az egész kezelés oly undorítóan piszkos, annyi légy dongja körül a tejet és annak készítményeit, hogy valóban csak is oly emberek állhatják ki, mint a milyenek a fejés és sajtkészítéssel ott foglalkoznak.

A tejet kévéssé lefölozik és tőléből nem épen ajánlatos kinézésű vaját köpülnek. A többi tej, bárány gyomorból készült oltóval kezelve, túró és sajt készítésre lesz felhasználva. A származott sajtot — brujza — megsózva juhbőrbe helyezik, illetőleg kézzel és tömőfával belégyümöszölik, ez adja a kereskedésbe hozott kedvelt tömlőtúrót. A bordu megtöltéséhez meglehetősen ügyesség kívánatik, mert ha jól megtömve nincs, a brujza megnyüvesedik és elromlik. A tömlőhöz szükséges bőröket a kubának maguk cserzik.

E munka tart augusztus közepéig, ekkor a hegyeken legelésző számtalan nyáj felette az izletes füvet és a juhász lassanként lefelé húzódik és visszafelé kezd indítani.

A legtöbb nyáj a Lotruvölgynek megy és jön, léteznek azonban más átjárások is, melyek a sikra vezetnek le. Körülbelül négy hét alatt a havason megindított nyájak a Dunához érnek vagy Bulgáriának veszik útjukat. A leérkezett nyájakat a völgyekben vagy a nagy kiterjedésű legelő területen élelmezik. Juh legelőt még a buza és törökbuza tarlók is nyújtanak; e tarlókön gyakran nyakig ér a gyom és gaz, annyira, hogy még az embernek is dolgot ad rajta átvergődni.

A nyájak egész hóhullásig nem szorulnak száraztakarmányra. A juhtulajdonosoknak, hogy mire a legelő terület a vastag hóréteg miatt járhatlanná lesz, elegendő szénájuk legyen; megvásárolják a bojárak szénaboglyáit és annak idején künn a mezőn vagy kaszálón a hó tetejére terítve étetik meg. Zivatarok és hófúvások néha meglehetősen károsodást okoznak.

A legelőt a juhászok bérlet útján szerzik meg és létezik a Duna mentén elég birtok, melynek csupán az őszi legeltetési

engedély tíz ezer aranyat jövedelmez. Így például a törökök a Kigyószigetek legeltetéséből 12,000 aranyat kaptak.

Tavaszkor, mihelyt a hó olvadni kezd, a kuban összesomagolja holmiját, felteszi a nyája körül méltóság teljesen sértő számara hátára és ismét éjszának veszi útját.

A gyengébb bárányokat, melyek előre láthatólag nem bírják ki a hosszas járást, levágják, nagy baj, hogy tömegesebb nyuzás alkalmával a hús nem értékesíthető; néha a bárányokat csak bőrük kedvéért ölik meg.

Igy él a kuban évről-évre, délről éjszának és éjszáról délnek húzóva nyájával, nem ismer hajlékot, csak subája és kapulája védi az idő viszontagságaitól; nyáját pedig kutyái őrzik, nehogy a medvék garázdálkodjanak az ártatlan jószágban.

Az oláhországi juh közepnagyságu húsjuhnak mondható, gyapja hosszú, durva, bozotos; húsát az országban fogyasztják el, a gyapju pedig kereskedésbe hozva, kiviteli cikket képez. Helyben egy felnőtt juh gyapjával együtt 2—3 frtért, egy bárány 50 kr—1 forintért értékesíthető.

A brujza részint a belsziükségletet fedezi, részint Erdélybe viszik ki.

A jó sajt és túró Oláhországban elég drága, pedig minden eszköz, minden kedvező körülmény egyesül arra, hogy odalent is jó sajt készülhessen.

Az értelem hiánya azonban nem engedi, hogy a gazdaszatnak ezen fontos ágazata magasabb jövedelmet és tiszta bevételt biztosítson az országnak. **Ébner Sándor.**

### Földmívelési ministerünk körirata.

Az új földmívelési minister Báró Kemény Gábor, 1878 december 31-éről keltezte köriratot intézett a törvényhatóságokhoz, melynek tartalma sokkal fontosabb és érdekesebb reánk gazdákra nézve, hogy sem azt részben kivonatilag, részben szóról-szóra t. olvasóinkkal meg ne ismertessük:

A minister nyomasztó viszonyaink teljes tudatával vette át tárczáját, tudva, hogy általánve a földmívelés nem jövedelmez kielégítőleg, az ipar pang, a kereskedés a hitelviszonyok megrendülésével, a pénztelenséggel küzd! De a kormány egymagára ezen nem segíthet, ehhez szükséges, hogy mindenki egyaránt köteletségét teljesítse, minélfogva a törvényhatóságokra és községekre is számos nevezetes teendő háramlik.

Sorravéve jelen állapotainkat és a földmívelésen kezdve a minister úgy találja, hogy gabonatermelésünk az állattenyésztés rovására tulságos arányokat öltött, a világpiaczon pedig az orosz és amerikai verseny sulya alatt nyög. Az orvoság abban áll, hogy a gazda több oldalú legyen, hogy a kalászosok mellett a kapásokra, gyök- és iparnövényekre is fekteszen sulyt és az állattenyésztést el ne hanyagolja. A lótenyésztésben már eddig is szép eredményeket mutathatunk fel, nemcsak a belsziükséglet van fedezve, de kivitelre is bizton számíthatunk. E tekintetben „kedvezőtlenebb állása van az ország erdélyi részeinek. Ott a mult évtizedek csapásai folytán, a lótenyésztés körül kevesebb a haladás, romlottak a piacok, csökély a kereslet. Reményben, hogy az idő folyamában ez utóbbin

is lehetséges lesz segíteni." A szarvasmarha és juhtenyésztés ügye nem áll oly kedvezően, mint a lótenyésztésé. Az eredeti hazai marhafajtát, mint első rendű jármos állatot a minister fenntartandónak és tökéletesítendőnek véli, a mi a tenyészanyag kellő kiválasztása, főleg a községi bikák gondosabb megválogatása és kellő számbani alkalmazása által történjék. A tejgazdaságokban tejdúsabb külföldi fajtákat, havasos vidékeinken pedig a nemesebb hegyi fajtákat ajánlja kísérlettelre. A juhtenyésztésben a finom merino s a dűrva parlagi juh szerepel, hol, melyik? tartassék, első sorban localis kérdés és jól megfontolandó. Különösen éber örködést igényel a Keletről folyton fenyegető marhavész, melynek a kérődzők alá vannak vetve. Sertésenyésztésünk jól áll, a kereskedés élénk. Erdőgazdaságunk roppant nagy terjedelmű, de kevés kivétellel nagyon kezdetleges, a pillanatnyi nyereségnek százados erdő lett feláldozva és még ma sincs meg a kellő egyensúly termelésben, keresletben és árban.

„Nagy tér az alkotásra, tevékenységre úgy a törvényhozáshoz, valamint a kormánynak és a magános birtokosnak. És valóban: legelsőbb gondjaim közé fog tartozni a képviselőháznak egy viszonyainknak megfelelő erdő-törvény javaslatot nyújtani be.

„Nem ringatom ugyan magamat azon reményben, hogy azzal ezen mezőn minden el lesz érve. Hiszen az erdélyi részekben tényleg fennáll egy háború viszonyainkhoz nem mindenben találó, de általában véve helyes felfogáson alapuló erdő-törvény és még sincs e tekintetben sehonnán sem több, sem méltóbb panaszra ok, mint onnan. Ezt nagy részben a birtokviszonyok rendezetlenségének tulajdonítom. És már csak azért is, de tekintve azt is, hogy az enyém és tied kérdéseinek tisztába hozatala nélkül nem folytathatni rendes erdészeti, nem lehet valódi földhitel, szertelen számban fordulnak elő a mezői és erdei kihágások: munkásságom első tárgyai között egy második, melyre figyelmemet fordítani kívánom, az erdélyrészi birtokviszonyok rendezésének kérdése tesz.”

A földművelési ipar ágazatai között megemlíti a minister a szőlőművelést és borászatot, a gyümölcsstermelést és kereskedést. Hogy ez még nem nyerte a kívánatos lendületet, hogy a kiviteli kereskedés még mindig csekély, ennek oka számos nehézségben rejlik.

„Egyik nehézség volt a szállítás költséges volta, — mi csak a vasutak kiépítésével enyészett a borra nézve majdnem el, mint súly szerint értékesebb tárgyra. Másik nehézség a vámviszonyokban rejlett és részben rejlik is. Harmadik abban áll, hogy consequenter ugyanazon nemű jó bort, nagy mennyiségben különböző évekből egyformát, pinczekezelésünk tökélytelen volta miatt előállítani nem tudtunk. És ez a nehézség nagyrésztben még most is létez: mert még most sem igen tudunk. Negyedik és ötödik nehézség rejlett és részben rejlik a divat áramlatában és abban, hogy minket, terményeinket nem ismernek a külföldön és nem ismerjük eléggé a külföldi viszonyokat, a megbízható külföldi kereskedőket. Végre sok visszaélés történt és történik boraink meghamisításával és gyakran nem magyar eredetű zagyvaléknak magyar czimmel árulásával.” Azonban e téren is megindult az ernyedetlen küzdelem és remélhetőleg siker is fogja koronázni a buzgó fáradozást. —

Ezek után a ministeri körirat az ipar és kereskedelem viszonyairól emlékezik meg. —

## A erdélyi törvényhozás és közigazgatás erdőügyi intézkedéseinek rövid története.\*)

Jakab Elekől.

A magyar királyságban az erdészeti ügye, az utóbbi évek alatt, óhajtott jó irányban örvendetes lendületnek indult. Csak az országos erdő-törvény ne késsék soká. Ezt az állami és birtokosi összérdek hathatósan követeli. Erdőkezelésünk oekonomiájában a történeti fejlődés nyomai ugyan kissé elmosultak, mert rendkívül bő erdőjü hazánkban a szükség gyakori és különbözőféle intézkedést nem kívánt; de mégis foglalkozott az erdők ügyével mind a törvényhozás, mind a közigazgatás, különösen a közerdők és az egyes községek erdőinek miként használatása kérdésében már a hajdani századokban. Az erdélyi részekben II. József koráig inkább csak a használatra és különösen a tulajdonjog védelmére vonatkoztak ez intézkedések és csak e messzelátó fejedelem terjesztette ki figyelmét azok gyarapítására, különböző fanemek, különböző célokra fordítására és az erdők őrzetére vonatkozólag.

E törvényhozási és közigazgatási intézkedések, az erdőművelés mai fejlett állapotában valószínűen kevés gyakorlati értékkel bírnak; mindazáltal azokat ismernünk szükséges, avagy csak azért is, hogy őseink gondolkozását és erdőbirtokaink hajdani állapotát és viszonyait azokból megláthassuk. Ezek mutatni fogják, mily sok század telt el, míg a haza népesség-szaporodása az erdők iránti gondoskodás szükségérzetét felkeltötte; mutatni fogják, hogy eleinte közösen bírtattak roppant nagy erdőségek és az „enyim“ és „tied“ vagyis az egyéni erdőbirtoklás alig egy századdal ezelőtt lett megszokottá és jött életbe. Én az erdélyi törvényhozás és közigazgatás különböző korszakokbeli eljárását, rövidbe vonva össze, csak mintegy újmutatáskepen e sorokba foglalom. A ki a magyar erdő-ügygyel tüzetesen foglalkozik, nézzen utána idézeteimnek, tanulmányozza magukat a forrásokat és vegye belőlük a vehető hasznot.

\* \* \*

A magyar királyság korszakában, 1000-tól 1526-ig, míg Erdély, Magyarország kiegészítő része volt, a Verböczy Hármastörvénykönyve III-ik része, 33. czimében intézkedés van tőve arról: „hogy a ki tiltott makkos erdők barmokat hajt be, három napi letartóztatás után, ha a kártevő ki nem váltja, megtérítve az okozott kárt, a káros három márká büntetés alatt a behajtott barmokat köteles az illető járási szolgabírónak, vagy a falusbírónak átadni, azután a kár megbecsültetvén a bíró és esküdtek által; ha pedig a paraszt más erdejét titkon levágja, a fák héjját lehántja és tetten éretik, minden magával volt javait elveszti, a felett az erőszak-tételért a maga homagiumán marasztatik el.”

E törvény alkalmazásáról ez első korszakban semmi adminisztratív intézkedés nem ismeretes; azután vannak Ma-

\*) Ezen lapunk olvasó közönségét kétségkívül kiválóan érdeklő tanulmányt két közlésre osztva az „Erdészeti lapok“-ból vesszük át. Szerk.

gyarországnak 1715., 1729., 1736. újabb törvényei és egy kis mű ily cím alatt: *Opusculum Quaestionum de pecorum et pecudum abactionibus* stb. Erdélyben szintén nem ismeretes semmi alkalmazást illető rendelet vagy eljárási alak; de van a fejedelmi korszakban némi törvényhozási egyoldalu intézkedés, a mi aynban a második korszakba tartozik.

1526-tól 1690-ig Erdély külön fejedelemség volt, külön törvényhozással és közigazgatással. Az I. és II. Zápolya János koronás és választott királyok uralkodása nem képez időszakot az erdőügyben. A jelölt idő alatt három, inkább peres eljárási, mint tulajdonjogi törvényt bir Erdély codificált törvényeiben, az egyik az *Approbata Constitutio* III. része, XXXIII. czime I. cikke, melyben ki van mondva: „hogy a közszabadsággal ellenkezik, hogy valaki más ember határan (birtokában) marhalegeltető helyeit (ezek köztudomás szerint Erdélyben az erdők) kedve ellen élje és éltesse és a ki teszi megjegyezés nélkül, marháját szabadosan behajtják; egyszeri behajtásért pedig egy öreg marháért két denár, apró marháért 1 denár exequálható. A ki ennél többet venne, a tisztek 12 forintot vegyenek rajta, melynek két része a panaszló felé, harmada a végrehajtóké. A kik a behajtásnál ellene állnak, kisebb hatalmasági büntetésen marasztaltatnak. Ha pedig sebhetés, verés vagy halál is történt, a sérelmes félnek a dolog érdeméhez képest elégtételt szereztessek, a halálért a maga módja szerint büntetettvén a tettes.”

Más kétő a *Compilata Constitutio* III. része VII. czime II. cikke és az V-ik rész XIX. *Edictuma*. Ezek elsője azon falukra szab büntetést, melyek nagy részben hatalmasan fölkelve, más falu erdejére mennek, úgy, hogy azok tulajdonosai az erőhatalomnak ellene nem állhatnak, az ilyeneknek a vármegye vagy szék tisztei — úgymond a törvény — megbizonyosodván előbb a dolog felől, exequálhassanak száz forintot, melynek fele a panaszlóé, fele az executoré legyen. A kik pedig magánlag vagy nem számosan mennek mások erdejére, járjanak el ellenök a *Decretum* és *Approbata Constitutio*ban irt (feljebb ismertett) perrend szerint. A másik törvény az egyházak azon érdeiről intézkedik, melyek különösen a Székelységben a faluk gondviselése alatt voltak és a jövedelem hova fordításáról is a falu rendelkezett; e gondviselést és jövedelemkezelést most (1655-ben) az egyházi rendek maguknak kívánták átadatni; de a törvény a régi gyakorlatot rendelte fenntartatni.

Administratív uton való intézkedésnek e korszak alatt sincs nyoma, a mi az erdők bőségét és a közigazgatás egyszerű voltát gyanítja. Más ábrázatát mutatja a dolgoknak a következő század. Ez azonban a harmadik korszak tárgyát teszi.

1690—1791-ig egy század telt el, mely nagy változást idézett elő Erdély birtokrendszerében. Mária Terézia királynő 1769. nov. 13-iki szabályozó rendelete által (*Bizonyos Punctumok*) a jobbági és földesuri viszonyokat megszabván, az erdölési jogot is ideiglenesen elintézte; de ez csak néhol lépett életbe. Az erdélyi földesurak *Verbözei Hármaskönyve* III. r. 30. cikke alapján, mely a parasztot csak

munkája jutalmára utasította, (*Rusticus praeter mercedem laboris nihil habet*) a tulajdonukról rendelkezést a törvényhozásnak sem akarták megengedni, még kevesebb a kormánynak II. József administratív uton 1784-ben behozta oda is az elébb Magyarországra átültetve volt erdőszabványokat, az 1786-ki összeírásban az urbéri viszonyt rendezte; 1791-ben az ország két törvényt alkotott, 1819-ben a második kormányi összeírást hajtotta végre gróf Cziráky; abban a földesurak és jobbági és szelléri viszonyok tisztázódtak, igen az erdölési jog is, de az életbe egyik sem ment át, mint nem ez az 1812-iki és 1846/7. törvénycikkek is. A sok százados bajt csak az 1848-ki általános felszabadulás orvosolta.

Ez általános átpillantás mellett, szükség a kormányi részletes intézkedéseket is nagyjában érinteni, szorítkozva a kijelölt korszakra.

1760-ig a legmélyebb csönd, hallgatás és homály uralkodik Erdély állami életében az erdőkre vonatkozólag. Sehol közintézkedések nyoma nem látszik. Ekkor az egészségügyi bizottság hozta legelőbb a kir. főkörmányszék előtt javaslatba, hogy a jobbágság is a lehetőségig az erdőhasználat-jótéteményében részesítessék, mit a kir. főkörmányszék magáévá tett. 1761. apr. 7. körrendeletben tiltatott meg országszerte az erdőgyujtogatás és avar-égetés, valamint az oly nádasok fölgujtása is, honnan az erdőkre a veszély kiterjedhet. 1765-ben május 9. az erőhatalommal való felvágás vagy meghántás tiltatott meg, behozatott a szóbeli eljárásu harmadnapos törvényszék (*tridialis verbalis processus*) és kimondatott, hogy a lopás tetten ért minden vele volt javát elveszti és a kárt és a bírák díját fizeti; 1766-ban némely erdészei rendszabályok terjesztettek fel az udvarhoz; 1769-ben aug. 9. az udvar erdészeti rendszabályzatot adott ki 2524. főkörm. sz. alatt, a vágó-  
takból és növésben levő erdőkből kitiltattak a kecskék, juhok, barmok, az erdölési és vadászati jog szabályoztatott, az erdők gyarapítására nézve intézkedések tétettek; 1773. jun. 30. kir. udv. rendelet következtében e tilalom újból kihirdetett és pontos teljesítése a hatóságoknak köteleességévé tétetett. Ugyan 1773. Magyarósi Benedek, alsó-fejérmegyei *Continua* tábla ülnöke a mutatkozó erdőszükség tekintetéből indítványozta az udvarnál, hogy az erdővel nem bíró községekben a birtokosok a szegény nép számára külön erdőrészt kiszakítására utasíttassanak, valamint, hogy a hol erdő egyáltalában nincs, a közhelyekből részek szakítatván ki, azok ily célból fmagaggal vettessenek be. Az udvar az indítványt a kir. főkörmányszékhez, ez Alsó-Fejérmegyéhez küldötte illetékes tárgyalás és véleményadás végett; de addig is, míg az megtörténék, a kir. főkörmányszék az erdők kimelésére eddig kibocsátott rendeletek megtartását a törvényhatóságoknak újában is meghagyta. 1775. ápril 11. a kir. főkörmányszék az erdők használatát illető és hozzá azon évi febr. 16-ki udv. rendelettel leküldött osztrák szabványokat (*Constitutio*) azon meghagyással adta át az erdélyi kereskedelmi bizottságnak, hogy a maga által tervbe vett erdőszabályzatokat azokkal egybevetvén és a mi jó és hasznos azokban van, átvevén, Erdély számára egy minden tekintetben bevégzett erdőrendtartási tervet adjon be a kir. főkörmányszékhez. A bizottság tervzetét beadván, a törvényhatóságok meghallgatását ajánlotta, de a kormányzék azt fölöslegesnek találta, e helyett azt, mint a hazai viszonyok szerint módosított és a célnak megfelelő munkálatot márczius 5-ki körrendeletben



országszerte kihirdetvén, a hatóságoknak megrendelte, hogy az abban levő erdőfentartási és használati szabályelveket a körülmények szerint alkalmazzák és életbe léptessék, sőt a mit még az erdők kiméltése és fentartása érdekében czél-szerűnek látnak, önként is megtenni igyekezzenek, a tisztek és földesurak a nép előtt jó példával járván elől.

A Magyarósi-féle indítvány az udvarhoz visszajutván: ott annak első része igen elméletinek találtatott, de az erdőplántálási eszme most is helyesletett és a kir. főkormányzók annak a földesurak figyelmébe ajánlására, egyszersmind pedig a kihirdetett új erdőszabályzat felküldésére utasított. A kir. főkormányzók eleget tett a rendeletnek, de az udvar azon nem nyugodt meg; 1776. jun. 14. visszairta, hogy czélja az volt, hogy a főkormányzók egy Erdély szükségéinek megfelelő formaszzerű erdészeti rendtartást dolgozzék ki, a mi felsőbb jóváhagyás alá lett volna felterjesztendő. Az udvar tehát helyben hagyta ugyan a már kihirdetett ideiglenes szabályokat, de újból megrendelte, hogy azokat még egyszer vegye vizsgálat alá a vele között erdészeti szabályzattal pontonként és fejezetenként hasonlítsa össze és a nem alkalmas részek helyett az ország viszonyaihoz illőket véve föl egy formaszzerű erdészeti rendszabályzatot dolgozzék ki és felsőbb megerősítés végett terjessze fel. A kormányzók a kereskedelmi bizottságnak adta át az ügyet, a hol azonban a dolog fennakadt és csak II. József császár uralkodása alatt lett befejezve.

A császári kormány ugyanis 1781. ápril 4. kelt udvari rendeletben megküldvén az erdélyi kir. főkormányzókhoz a Magyarországra jó sikerrel bevitt ausztriai erdészeti rendszabályzatot, egyszersmind azt is meghagyta, hogy az e tárgyban kelt korábbi legfelsőbb rendeletek teljesedéseül, tekintettel a Magyarországon életben levő erdőrendszabályzatra, egy Erdélyre nézve alkalmas külön erdészeti rendszabályzatot dolgozzék ki és azt megerősítés végett terjessze az udvarhoz. A kir. főkormányzók az egybehasonlítást megtette és a Felsőnek megírta, hogy a közölt rendszabályzat azzal, mely Erdélyben közelebről életbe lépett, úgy az erdőrendtartási, mint ennek használása, vágása, plántálása és védelme tekintetében egészen megegyező és azt a nevek megváltoztatásával ő Felsőge neve alatt kiadni lehetséges lenne. Az udvar 1781. május 30-án kelt leiratban a felterjesztelt javaslatot elfogadta, kinyomatását és kihirdetését megrendelte, a maga javára 12 példányt kívánván felküldetni. A kormányzók a rendeletet teljesítvén, jun. 21. 1781. 4534. sz. alatt a kinyomatás iránt intézkedett és a magyarul, latinul és németül kinyomatott példányok 1783-ban május 7., 3235 sz. alatt az ország törvényhatóságainak és nagybirtokosainak megtartás végett megküldettek, különösen hangsúlyoztatván a körrendeletben az, hogy a hatósági tisztviselők főképen tavasszal és késő ősszel a száraz fű és avar és a hullott fák elégetését tartásuk szigorú tilalom alatt és ez országszerte általános elvül hirdetessék ki és érvényesíttessék.

(Vége következik.)

### Az 1878-ik évi aratás.

A „Journal des Halles“ francia lap az egyes országok 1878-iki aratásáról a leghitelesebb források nyomán a következő érdekes adatokat közli, melyekből kitűnik, hogy egyetlen egy európai államnak aratása sem volt igen jónak mondható,

sőt a legtöbbé még a középest sem érte el, osakis Némethon, Osztrák-Magyarország, Románia és az amerikai Egyesült államok mutatnak ezt haladó többletet. Az 1878-iki termés a következőképen van felszámítva, mindig milliót és hectolitert értve: Franciaország 82.5, Oroszország 78, Németország 45, Spanyolország 40, Olaszország 38, Osztrák-Magyarhon 40, Nagy-Britannia 37, Európai Törökország 14, Románia 13, Belgium 85, Portugal 3, Németalföld 1.8, Görögország 1.7, Szerbia 1.4, Dánia 1, Svédország 0.8, Norvégia 0.1, Svájc 0.7, más európai államok 0.2; összesen európai összeg 406,630,000 hectoliter; Amerikai Egyesült államok 120, Algéria 7.5; Canada 6, különböző Európán kívüli állam 3, — fő összeg 533,130,000 hectoliter. Ha már most egy jó közepes évnek gabonahozamát 567,950,000 hectoliterre vesszük fel, akkor Európára magára 20 millió hectoliter hiány esik, mely a kül-európai termés hozzászámításával mintegy 14.5 millió hectoliterre olvad le. Mivel azonban több államnak fogyasztása jóval nagyobb, mint a közép-termes hozama, ennél fogva az 1878-iki év az európai tartományok számára legalább 65—67 millió hectoliter bevitt igényel. E mennyiségből a következő államok körülbelül az alábbi arányban részesülnek, u. m. Anglia 34, Franciaország 20, Norvégia 3.5, Olaszország 3, Németalföld 1.8 és Belgium 1.5 millió hectoliterrel. Minő különbözők az egyes államok viszonyai onnan is kitűnik, hogy Franciaország 20 millió hectoliter bevittel, azaz fogyasztásának a közép-termes dacára még 35 millió hectoliternyi bevittre szorul, Oroszország pedig, melynek közép-terme sem volt, mindamellett 17 millió hectolitert kivihet! Az osztrák-magyar és román gabona kivitele összesen mintegy 8,500,000 hectoliterre van becsülve. Mivel, mint említettük, Európának 65—67 millió hectoliterrel többre van szüksége, mint a mennyi termelt, e mennyiség még akkor is koránt sem volna fedezve, ha felteszszük, hogy Oroszország, Osztrák-Magyarhon, Románia s néhány más állam 25—27 milliónyi többlete mind a gabona bevittre szorult európai államokba irányulna. Még mindig 40 millió hectoliter marad fedezendő s ezt az amerikai Egyesült államok teljesíteni képesek, feltéve, miszerint az ottani gabonár rendes marad és nem lesz rosszul számító nyerészkedési vágyból annyira felcsigázva, hogy Európa kényszerülve legyen szokott fogyasztását részben korlátozni. —

### Személyi hírek.

A földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi m. kir. ministerium által állandó gazdasági tudósítói tiszttel megbízottak Szeben megye területére: Szászsebes városában Leonhard Albert, Nagy-Szeben városában Konnerth József, az ujházi járásban Ongerth Mihály, a szelestyei járásban Leben Sándor, a nagy-dísznódi járásban Frank Péter és a szerdahelyi járásban Macellariu Juon. —

### Felelős szerkesztő: GAMAUF VILMOS

### Hírdetések.

### ☞ Pénz-kölcsönök ☜

a birodalom bármely részében telekkönyvezett földbirtokra 1000 frttól kezdve bármily magas összegig, 5 vagy 6% kamat mellett törlesztésre és 5000 frton felülieket még előnyösebb feltételek mellett gyorsan eszközölk.

Bekebelezett terhek kilizetését szintén eszközölk.  
Bővebb felvilágosítással készséggel szolgál

(2.)

(2—52.)

**Voith Gergely,**

Kolozsvárt, Páris-utca 19-ik sz. sajtóház.  
(Értekezhetni posta útján, vagy személyesen naponta d. u. 1—4 óráig.)

## Figyelmeztetés.

(1.)

(2-52.)

A t. cz. közönség becses figyelmét felhívjuk, miszerint tűz- és jégkár elleni biztosításokat, úgy az ember életére, különféle módozatokban tehető biztosítási ajánlataikat, közvetlen a főügynökségnél, vagy az illető al-ügynök uraknál eszközölni, respective foganatosítani sziveskedjenek.

A kockázások szigorú felügyelet alatti elvállalása és az ügy pontos kezelése — azon üdvös és bizalmat gerjesztő — eredményt mutatják fel, hogy a károk szabályszerű és gondossággal párosult megtérítése mellett — a részvényesek évenként — mindig jelentékeny osztalékban részesíttetnek.

A részvények jelenlegi értéke 2200 frt, noha a kifizetett összeg csak 315 frt.

**Az első magyar általános biztosító társaság  
kolozsvári főügynöksége.**

## Piaci árak.

A heti vásár		Egy hectoliter (=70 kupa)						100 kilo		1 köbméter	1 kilo
helye	napja	üstta buza	elegy buza	rozs	árpa	zab	törökbuza	széna	szalma	tüzifa	marhahús
á r a k r a j o z á r o k b a n											
Benzeterozó		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Brassó		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Csik-Szereda		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Déva	jan. 7	480	420	330	—	150	270	300	100	200	32
Déva		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Erzsébetváros		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Fogarás		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
H.-Fehérvár		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Sy.-Sz.-Miklós		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kolozsvár	jan. 9	450	—	396	—	166	266	200	200	300	42
M.-Vásárhely		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Nagy-Enyed		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
N.-Széchenyi	jan. 7	570	470	350	400	190	310	160	90	320	44
Szegesvár		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
S.-Sz.-György		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Szamosújvár		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Sz.-Régen	jan. 2	455	325	290	230	170	280	190	80	260	34
Sz.-Udvarhely	jan. 7	600	450	350	—	200	350	180	30	200	28
Torda		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
V.-Hunyad		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

### Mellékletek

100 darabonként 1 forint 40 krajával számíttatnak.

A hirdetés szövegét a t. megrendelők minden külön díj nélkül teljesítés szerint akárhányszor változtatathatják.

### Az „Erdélyi gazda” hirdetési díjszabályzata.

A kívánt tér megnevezése	1   1-3   1-6   1-12   1-18   1-24   1-30   1-36   1-42   1-52									
	széri hirdetésnél									
	fizetendő forint									
1/16 v. egész oldal	7	20	35	65	95	120	140	160	190	210
1/16 v. fél „	4	10	18	33	48	60	70	80	90	105
1/16 v. negyed „	3	6	9	17	24	30	35	40	45	53
1/16 v. nyolczad oldal	2	3	5	9	12	15	18	20	23	27
1/16 v. tizenhatod „	1	2	3	5	6	8	9	10	12	14

Ezenkívül 30 kr. bélyegdíj annyiszor, a hányszor a hirdetés megjelenik.

Egyletünk t. tagjai és lapunk t. előfizetői

25% vagyis egy negyedrészt engedményben részesülnek ha hirdetésük beküldésekor tagsági vagy előfizetői minőségükre hivatkoznak.